

Vakleerkracht en groepsleerkracht

samen op weg naar een dynamische schooldag!

Een dynamische schooldag, kan je niet in je eentje bewerkstelligen. Op school lopen gelukkig collega's rond met verschillende expertises, hierdoor kan je elkaar versterken. De expertises van een vakleerkracht kennen we, maar wat kan je van een groepsleerkracht verwachten op het gebied van een dynamische schooldag?

TEKST MONIQUE VAN ARK, WINONA ENSINK EN FEMKE RIKKINK

De studenten die na 1 augustus 2001 zijn gestart met de pabo zijn niet meer bevoegd om bewegingsonderwijs aan groep 3 tot en met 8 te geven. Deze generatie leerkrachten heeft daarentegen andere kennis van bewegen in en rondom de basisschool en van het bewegingsonderwijs aan groep 1 en 2. Groepsleerkrachten hebben de mogelijkheid om zich op verschillende manieren te specialiseren. Zij kunnen sinds 2001 ervoor kiezen om via de post-hbo 'Leergang bewegingsonderwijs' de bevoegdheid te behalen om bewegingsonderwijs te geven aan groep 3-8. Een andere specialisatie is de recent gestarte post-hbo 'Specialist Sportieve en Gezonde School'. Leerkrachten worden hier bekwaam om schoolbreed een sportief en gezond beleid op te zetten en te voeren op hun eigen school. Afhankelijk van de gevolgde specialisatie hebben groepsleerkrachten verschillende expertise. Het is de uitdaging voor de vakleerkracht en groepsleerkracht om elkaar te vinden en de juiste expertise in te zetten om gezamenlijk te zorgen voor een zo dynamisch mogelijke schooldag. Hiervoor is het nuttig om elkaars achtergrond te kennen.

Kennisbasis bewegingsonderwijs

Voor elke lerarenopleiding bestaat een kennisbases. In 'Kennisbases en profilering lerarenopleiding basisonderwijs' (scan de QR-code; op blz. 22 begint bewegingsonderwijs) staat beschreven welke competenties en vaardigheden een startende groepsleerkracht moet

beheersen om aan de slag te mogen. Alle vakken die op een pabo worden aangeboden staan in deze kennisbases. Zo ook voor het vak bewegingsonderwijs, deze bestaat uit twee kerndelen:

- Kennis met betrekking tot de bevoegdheid voor het geven van bewegingsonderwijs aan groep 1 en 2.
- Kennis met betrekking tot bewegen in de brede context voor groep 1 tot en met 8. Onder bewegen in de brede context vallen bewegen en spel buiten de lessen bewegingsonderwijs, bijvoorbeeld op het schoolplein en tijdens sport- en speldagen, wandelvierdaagse, schoolkamp en brede schoolactiviteiten. Ook wordt er onder andere aandacht besteed aan bewegend leren, buitenonderwijs en bewegingstussendoortjes.

Benieuwd naar de exacte competenties die de groepsleerkracht heeft behaald op de pabo op het gebied van bewegen? Scan de QR-code linksonder.

Bewegingsonderwijs voor kleuters

Op de pabo worden praktijklessen bewegingsonderwijs gegeven waarin het pedagogisch leidinggeven*, veiligheid en didactiek centraal staan. Studenten passen deze kennis toe tijdens het stagelopen in groep 1 en 2. Daarnaast wordt er, op veel pabo's, regelmatig tijdens de les bewegingsonderwijs een kleuterklas uitgenodigd in de zaal of bezoeken de studenten een groep 1/2 op de basisschool. Onder leiding van een opleidingsdocent ontwerpen en verzorgen de studenten de lessen. Op deze manier leren de studenten van en met elkaar om

Foto: Hans Dijkhoff

▲ *Expertise ook voor kleuters*

pedagogisch leiding te geven* en de didactiek van bewegingsonderwijs direct toe te passen in de praktijk.

Helaas merken we nog altijd dat de praktijk weerbarstig is. Bewegingsonderwijs voor kleuters heeft op veel scholen geen prioriteit. Startende leerkrachten krijgen mede hierdoor niet altijd de ruimte om de opgedane kennis met betrekking tot het creëren van een uitdagende beweegomgeving in praktijk te brengen. Wij denken dat hier een kans en taak kan liggen voor de vakleerkracht. Als hij/zij samen met een groepsleerkracht het team kan motiveren om op een doelgerichte manier aan de slag te gaan met bewegingsonderwijs, door bijvoorbeeld een sterk jaarplan op te stellen en uitdagende lessen te ontwerpen, kan de kwaliteit van de lessen enorm vooruitgaan. Hierdoor zullen de lessen leerzaam, actief, veilig, gedifferentieerd en afwisselend zijn.

* Met het pedagogisch leidinggeven wordt door ons het volgende bedoeld. De verantwoordelijkheid nemen dat ieder kind zich gezien, gekend en begrepen wordt en zich binnen zijn mogelijkheden optimaal kan ontwikkelen.

Bewegen in de brede context

Met bewegen in de brede context wordt bedoeld: alles wat met bewegen in het basisonderwijs te maken heeft, behalve het bewegingsonderwijs. Het omvat het grootste deel van de dynamische schooldag (zie ook de artikelen op blz. 4 en blz. 8). Tijdens de brede

context wordt bewegen als middel ingezet. Voorbeelden hiervan zijn een energizer in de klas om vol energie met de volgende les te starten of bewegend rekensommen automatiseren. Hiernaast leren groepsleerkrachten ook hoe zij bewegen als middel kunnen inzetten om de sociale cohesie van de klas te verbeteren doormiddel van bijvoorbeeld groene spelen. De bekendste en belangrijkste plek om te bewegen binnen de brede context, is het schoolplein. Hier ligt voor elke school een kans om, vanuit verschillende doelstellingen, het bewegen voor alle kinderen meerdere keren per dag te stimuleren. Hier wordt op de pabo veel aandacht aan besteed.

De kennis en ervaring die groepsleerkrachten hebben over het bewegen in een brede context kan beter benut gaan worden wanneer vakleerkrachten en groepsleerkrachten samen werken. Samen kunnen ze, beide met hun eigen expertise, de leiding nemen om hiermee aan de slag te gaan en collega's (en ouders) te enthousiasmeren. Een voorbeeld hiervan is het buitenspeelbeleid.

Het is meestal niet eenvoudig voor een vakleerkracht om invloed uit te oefenen op het buitenspelen. Sommige zijn letterlijk niet in de buurt omdat hun gymzaal verder weg staat. Anderen hebben een rooster waardoor ze lesgeven als bepaalde groepen pauze hebben. Een groepsleerkracht kan vaak fysiek aanwezig zijn op het plein. Een goede samenwerking tussen de leerkrachten kan ervoor zorgen dat de visie van de vakleerkracht door de groepsleerkracht op het plein kan worden uitgevoerd.

Bevoegdheid bewegingsonderwijs groep 3 - 8

Groepsleerkrachten kunnen zichzelf specialiseren in bewegen, bijvoorbeeld door de leergang bewegingsonderwijs te volgen. Verschillende pabo's en ALO's bieden deze post-hbo aan, ze voldoen allemaal aan dezelfde eisen.

Alle uren van deze opleiding worden besteed aan vakkennis en -vaardigheden, want het gaat om leerkrachten die al kunnen lesgeven. Afgestudeerden van de pabo hebben veel ervaring met de doelgroep Ze hebben uitgebreide pedagogische kennis, weten wat differentiëren is en kunnen omgaan met verschillen, leerlingvolgsystemen, verschillende leerlijnen etc. Uiteraard kunnen ze dit voor verschillende vakken, maar nog niet voor het vak bewegingsonderwijs, die transfer moeten ze nog maken, daar is deze opleiding voor.

Alle uren van deze opleiding worden besteed aan vakkennis en -vaardigheden, want het gaat om leerkrachten die al kunnen lesgeven

Een afgestudeerde leerkracht aan de leergang bewegingsonderwijs, de vakspecialist bewegingsonderwijs, is pedagogisch zeer goed onderlegd. Hij/zij is gewend om planmatig te werken, kent de kinderen en hun achtergrond, kan het bewegen op het schoolplein relatief eenvoudig stimuleren omdat hij/zij tijdens de pauze buiten is, is bij alle vergaderingen aanwezig, kent de ouders, spreekt vaak de collega's etc. Kortom, de vakspecialist is een fijne partner voor de vakleerkracht om het bewegingsonderwijs en het bewegen op de basisschool op de kaart te zetten. Zo wordt er op verschillende scholen in Enschede al jaren gewerkt in duo's van vakleerkrachten en vakspecialisten bewegingsonderwijs, waarbij een les in de week wordt verzorgd door de vakleerkracht en de andere door de vakspecialist. Een ander voorbeeld van een goede samenwerking is de vakgroep BO in Leiden, deze wordt geleid door een duo vakleerkracht en vakspecialist.

In LO2 (2019) stond het artikel Vakleerkracht en vakspecialist: een win-win situatie' (Ensink & Visser, 2019). Hier staat meer informatie over de leergang en de voordelen die samenwerking tussen vakleerkracht en vakspecialist kan hebben. Dit artikel is te lezen via de QR-code. Na het downloaden staat het artikel op pagina 45.

Naar tekst ssgs

Bronnen

<https://kennisbases.10voordeleraar.nl/pdf/kennisbasis-pabo.pdf>

Ark, M. van, Snel, C.S. (2015, april).

Vakleerkracht en groepsleerkracht: meer dan alleen collega's!. *Lichamelijke Opvoeding* 103 (pp. 9-11)

Ensink, W. Visser, C. (2019) Vakleerkracht en vakspecialist: een win-win situatie. *Lichamelijke Opvoeding* 105 2.

Monique van Ark (Hogeschool Leiden), **Winona Ensink** (Marnix Academie), en **Femke Rikkink** (Hogeschool Saxion) zijn docenten bewegingsonderwijs en lid van het pabo netwerk bewegingsonderwijs.

Contact

ark.van.m@hsleiden.nl

Kernwoorden

dynamische schooldag, groepsleerkracht, samenwerking, vakspecialist bewegingsonderwijs

Specialist Sportieve en Gezonde school (SSGS)

Tijdens de post-hbo Specialist Sportieve en Gezonde School wordt er aandacht besteed aan de verschillende thema's van de Gezonde School. Daarnaast ligt de kern van deze post-hbo in het thema hoe je een verandering binnen een school in gang kunt zetten. Zomaar ineens starten met een dynamische schooldag en daar een structureel succes van maken is iets wat zelden gebeurt. Het is al moeilijk om je eigen gedrag te veranderen, of dat van een groep kinderen, laat staan het gedrag van een hele 'school'. Het gedrag en de cultuur van een hele school veranderen is nog veel complexer. Waar moet je bijv. beginnen als je met collega's aan de slag wil gaan met bewegend leren? Hoe krijg je op lange termijn collega's mee? Deze vragen kan een Specialist Sportieve en Gezonde School beantwoorden en is daarmee de ideale partner voor een vakleerkracht om de schooldag dynamischer te maken. De post-hbo wordt door een aantal hogescholen aangeboden en is vanaf september 2021 ook toegankelijk voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs. Voor meer informatie over de rol van de SSGS'er kun je het filmpje bekijken (scan de QR-code). Voor meer informatie over de opleiding of achtergrond van de SSGS ga naar www.ssgs.nl. Voor een praktisch voorbeeld van wat een SSGS voor de school kan betekenen en voor een uitleg van de rol van de SSGS'er, lees het artikel op de site en bekijk het filmpje via de QR-code links op deze pagina.

Naar filmpje

Samenwerking is verrijking

De groepsleerkrachten starten vanuit de pabo met kennis van bewegingsonderwijs aan kleuters en bewegen in de brede context. Hiernaast kunnen ze zich hebben gespecialiseerd op verschillende vlakken. Het zou fantastisch zijn wanneer de vakleerkracht de groepsleerkracht motiveert om de basiskennis en de specialistische kennis actief in te zetten en uit te breiden. Wij zijn ervan overtuigd dat samenwerking een verrijking is voor zowel de vakleerkracht als de groepsleerkracht. Daarnaast wordt op deze manier de kans op een structurele dynamische schooldag een stuk groter. Op naar een (nog) betere samenwerking tussen de vakleerkracht en de groepsleerkracht: op naar een dynamische schooldag!

